

odbija mišljenje nekih da bi Bistue Nova u Bosni imala biti Zenica. Spomenuti valja još veliku radnju Marka Perojevića: Hiljadugodišnjicu hrvatskog kraljevstva (str. 97.—152.) i Bibliografiju (str. 162.—180.) od A. Grgina.

Od priloga valja istaknuti radnje: Lj. Karamana: Basrelief u splitskoj krstionici (str. 1.—27.). Fr. Bulića: Krunidbena bazilika kralja Zvonimira usred Gradine u Solinu (str. I.—V.), zatim: Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij (str. 1.—152.) i Dr. V. Novaka: Analiza razvoda zemlja manastira sv. Benedikta u Splitu (str. 1.—31.). Ova potonja naročito radi utvrđenja o falsifikatu kraljevskih isprava (Zvonimira i Stjepana II.).

I sam »Vjesnik« kao i prilozi urešeni su uspješnim reprodukcijama pojedinih dokumenata. »Vjesnik« nastavlja slavne Staze »Bulletina« pa se po spomenutom sadržaju vidi, da je jedan važan i odličan naučni zbornik.

Dr. A. Ž.

Don Frano Bulić: Razvoj arheoloških istraživanja i nauka u Dalmaciji kroz zadnji milenij [L'archéologie en Dalmatie de X-ème siècle jusqu' à present (recherches et études)]. Posebni otisak iz »Zbornika Matice Hrvatske«. Zagreb 1925. 4°, str. 152.

O tisućoj godišnjici hrvatskog kraljevstva izdao je don Frane Bulić u »Zborniku«, (knj. I. svezak 1.) što ga je objelodanila »Matica Hrvatska«, jedan pregled naučnog rada na arheološkom i historičkom polju u Dalmaciji. Ova je potonji t. j. naučni historički rad, uzet pod oko samo u koliko je u vezi s arheološkim istraživanjima.

Najprije je tačno izneseno sve, što je pisano o Dalmaciji i njezinim spomenicima počevši od Konstantina Porfirogeneta (god. 949.), pa Tome Arcidakona (1200.—1268.) dalje kroz četirjajst i petnajst vijek. Od 16. vijeka već je broj putopisa i izvještaja veći, dok se kroz 17. i 18. vijek može reći, da je bilo veliko zanimanje za naše »starine« (str. 18.).

Nova, bolja era za arheologiju nastaje početkom 19. vijeka: utemeljenjem arheološkog muzeja u Splitu god. 1821.

Sad iznosi don Frane Bulić zamjernom tačnošću i marljivošću čitav niz autora i njihovih djela, kako između domaćih ljudi tako i između stranih učenjaka, koji su se bavili našom arheologijom (str. 30.—40.). A onda slika razvitak arheologije u splitskom muzeju, u solinskim iskapanjima i navodi djelatnost konzervatora za Dalmaciju (str. 45. i dalje). Od godine 1883. djeluje sâm don Frane kao direktor gimnazije i arheološkog muzeja, te konzervator spomenika u Splitu. Sav rad na ovom ogromnom polju nosi od sada pečat njegove lične djelatnosti. Boreći se sa stotinama neprilika i s nevjerojatnim nerazumijevanjem Don Frane svladava posao, za koji bi trebalo nekoliko života čitavi ljudi. On ustrajno pronosi barjak znanosti kroz pigmejštinu svoje okoline i sićušnost svojih pomagača. On pobjeđuje na svim linijama; visoko iznad milieua otkrače njegova učenjačka figura. Evropa pruža hrvatskomu sinu i katoličkom svećeniku za života lovor-vijenac!

S dva nam je razloga naročito drago, da je Don Frane publicirao ovu radnju. Najprije, što je ovdje sistematskim u zaokružnoj jednoj, preglednoj

formi pružena mogućnost, da se upute u rezultate naučnog ovog rada i oni, koji ne će nikada imati u rukama niti »Bulletin« a niti »Vjesnika«. To je potrebno, jer će tako porasti i razumijevanje, a i ljubav za ovo, što je naše i što nam je na diku pred čitavim svijetom.

A onda: površ svega, što je u opsežnoj ovoj monografiji navedeno, razlila se toplina duše Don Frana Bulića. Ma da nema ovdje s čisto naučnog gledišta ništa novoga, nama je iz pera Don Franina trebala ovakova jedinstvena monografija, izrađena sa svim naučnim pretenzijama. Nitko ne bi posvetio toliko pažnje i stvarima, koje se na oko ne čine osobito važnima, ali su za razvoj događaja i za ispravno razumijevanje njihovog slijeda od ne male važnosti. Nitko ne bi i na vrlo neznatnom nalazu sa solinskih iskopina pridijelio toliko vrijednosti osim onaj, tko je život svoj prelio u njih.

Sve, što je dugogodišnji naporni rad zadnjih decenija iznio na svjetlo, ovdje je u kratko zabilježeno. Dioklecijanova palača i monumentalne njezina vrijednost, solinske iskopine poganske i kršćanske, zajedno sa dirljivim natpisom naše kraljice Jelene i svim spomena vrijednim nalazima, ne mogu ostati bez dojma na onog, tko ih sa srcem prati. Sve je te lijepe uspomene približio don Frane dušama hrvatske inteligentne mladosti.

Djelo je ukrašeno brojnim, veoma uspješnim fotografijama. I ovim je djelom zadužio svoj hrvatski narod osamdesetgodišnji starac, veliki učenjak Dr. Frane Bulić. Još uvijek, Bogu hvala, svjež i sposoban, neumorno radi, istražuje. Tvrdo vjerujemo, da će znanosti još mnogu privrijediti njegovo zlatno pero.

Dr. A. Živković.

Gospa Sinjska. God. VI., br. 5., svibanj 1927. Svečani broj uredio F. S. Petrov, Sinj, Dalmacija.

Povodom franjevačkog jubileja uredio je i izdao fra S. Petrov svibanjski broj »Gospa Sinjske« kao svečani broj, posvećen uspomeni sv. Franje, čitateljima ovog Marijinog glasnika daruje uredništvo tom prilikom krasan dar: na osamdeset stranica nižu se kratki, a savremeni članci iz prebogatog života i povijesti sv. Franje i njegovog reda. Obilje uspješnih ilustracija daje svečanom broju još svečaniji i simpatičniji lik. Slika čudotvorne Gospe Sinjske je u boji.

Uredniku je uspjelo zadužiti tako štovatelje Marijine, kako i sv. Franje.

Dr. A. Ž.

Dr. Fra A. Guberina: Nacionalizam i katolicizam sv. Ćirila i Metoda. Zagreb 1927., 8°, str. 27. Preštampano iz »Bogoslovske Smotre«. Tisak nadbisk. tiskare.

Ova savremena, kritički izrađena radnja dr. A. Guberine odgovara jasno prof. Parenti na njegovo pitanje, stavljeno u »Glasniku srpske patrijaršije«, da je rimokatolička Crkva punopravni predstavnik one vjerske zajednice, što su je među nama zasnovala sv. braća Ćiril i Metod. Pogledi pravoslavnih teologa još su uvijek zasjenjeni gdjegdje historijskim netačnostima. S priznanjem valja istaći rad dr. A. Guberine, da ukloni svojim stvarnim izlaganjem krivo poimanje i učvrsti tako put k uspješnom sporazumijevanju i pobjedi historijske istine.

Dr. A. Ž.